

Як одержати гарну освіту?

Право на освіту гарантується Конституцією України та іншими нормативними актами України.

Воно забезпечується розгалуженою системою навчально-виховних закладів, їх відкритим характером та різними формами навчання – очною, вечірньою та заочною.

Здійснюючи право на освіту, учні, студенти, курсанти, слухачі мають право на таке:

- вибір профілю, форми навчання, індивідуальних програм, позакласних занять;
- користування навчально-виробничою, науковою, культурно-спортивною, побутовою, оздоровчою базою навчально-виховного закладу;
- доступ до інформації в усіх галузях знань;
- участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській та інших видах діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах;
- одержання направлення на навчання, стажування в інших закладах, у тому числі за ко-рдоном, продовження освіти за професією, спеціальністю відповідно до одержаної квалі-фікації;
- безпечні та нешкідливі умови навчання та праці;
- забезпечення гуртожитками, інтернатами, стипендіями;
- захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, від дій адміністрації, педагогів, інших працівників, які порушують права або принижують їх честь, гідність.

Випускнику державного або іншого акредитованого навчально-виховного закладу вида-ється документ про освіту встановленого зразка (атестат, диплом...)

ПАМ'ЯТАЙ!

• Лише перша вища освіта може бути одержана безоплатно за державний кошт. Якщо ти через деякий час захочеш одержати другу вищу освіту, за неї треба платити.

• Якщо ти вирішив одержати вищу освіту у недержавному навчальному закладі, з'ясуй наскільки надійним є цей заклад. Чи має він ліцензію на право надання вищої освіти і чи достатньо кваліфіковані викладачі тут працюють. Адже тепер цінують не диплом, у якому є запис про отримання престижної спеціальності. Цінуються дипломи престижних вузів і знання, які можна одержати лише від кваліфікованих викладачів.

Як одержати економічну свободу?

Економічну свободу дають гроші. Гроші часом дають батьки - але батьки не вічні і не завжди настільки багаті, аби це робити систематично. Гроші часом можна виграти в якусь лотерею, але, як правило, виграє хтось, а не ти. Гроші можна вкрати, але, як правило, це закінчується нарами у зоні. Єдиний спосіб мати гроші й бути незалежним - це добра робота.

Ти вирішив працювати?

ПАМ'ЯТАЙ:

- ти можеш самостійно влаштуватися на роботу, якщо тобі виповнилось 16 років;
- якщо тобі уже 15 років – тебе можуть прийняти на роботу лише за згодою одного з батьків або особи, що їх замінює;
- якщо ж тобі 14 років і ти учень середньої школи, професійно-технічного чи середнього спеціального навчального закладу, тебе можуть прийняти для виконання легкої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процесу навчання, у вільний від навчання час за згодою одного з батьків або особи, що їх замінює.

Як влаштуватися на роботу?

Перед прийомом на роботу ти повинен пройти медичний огляд.

Нагадай працедавцю, що він зобов'язаний укласти трудовий договір з тобою у письмовій формі.

У договорі має бути визначено:

- роботу, яку ти зобов'язаний виконувати;
- права і обов'язки твої та працедавця;
- умови розірвання договору.

ПАМ'ЯТАЙ:

- ти маєш право на скорочену тривалість робочого часу:

- у віці 16-18 років – 36 годин на тиждень; у віці 15-16 років (для учнів віком 14-15 років, які працюють в період канікул) – 24 години на тиждень.

- ти маєш право на щорічну відпустку тривалістю 1 календарний місяць, яка повинна надаватися будь-якої пори року за твоїм бажанням;

- заробітна плата працівників у віці до 18 років при скороченій тривалості щоденної робо-ти виплачується в такому ж розмірі, як працівникам відповідної категорії при повній тривалості щоденної роботи;

Твоєму здоров'ю заподіяли шкоду?

- Якщо тобі ще не виповнилося 15 років і ти не мав заробітку на час заподіяння шкоди, організація чи громадянин, відповідальні за шкоду, зобов'язані відшкодувати необхідні витрати, пов'язані з ушкодженням твого здоров'я.

Після того, як тобі виповниться 15 років, організація або громадянин, відповідальні за шкоду, зобов'язані відшкодувати також шкоду, пов'язану з утратою чи зниженням твоєї працездатності, виходячи з розміру середньої місячної заробітної плати

некваліфікованого робітника в даній місцевості:

- Якщо на момент ушкодження здоров'я ти у віці до 15 років мав заробіток, то шкода повинна бути відшкодована, виходячи з твого середнього заробітку, але не нижче ніж з мінімальної заробітної плати некваліфікованого працівника в даній місцевості.

Ти заподіяв комусь шкоду? **Доведеться відповідати.**

Звичайно, заробляти гроші досить складно. Ти молодий, у тебе весела компанія і вам хочеться передусім розважатись, а не працювати. Розважаючись пам'ятай: якщо внаслідок таких «розваг», ти завдав матеріальної чи фізичної шкоди іншим, вона має бути відшкодована!

- якщо тобі ще не виповнилося 15 років, відповідальність несуть твої батьки (усиновителі), або опікун, якщо не доведуть, що шкода сталась не з їхньої вини;

- якщо ж тобі від 15 до 18 років – за скоєне ти відповідаєш на загальних підставах, а у випадках, коли у тебе немає майна або заробітку, достатнього для відшкодування заподіяної шкоди, шкоду у відповідній частині повинні відшкодувати батьки, якщо вони не доведуть, що шкода заподіяна не з їхньої вини.

(У випадку, коли твої дії не містять складу злочину, а отже за їх вчинення не передбачена кримінальна відповідальність - розплатитися можуть твої батьки. В іншому випадку ти можеш ознайомитись із Кримінальним кодексом...)

ПАМ'ЯТАЙ!

